

M o d l i t b a v p r o c e s u o č i š ť o v á n í .

V procesu očisty je třeba mít stále na mysli, že jestliže přitom ztrácíme řadu věcí - hmotné věci, přátele, čest, zdraví - dá nám Bůh vždy větší dobro. Jinak ani tomu být nemůže, protože hlavní devizou křesťanství je o b d a r o v á v á n í a nikoliv jen a především ztrácení a odkládání. Ztrácíme a odkládáme jen to, co by nám bránilo - z Božího pohledu - dosáhnout svatosti. Bůh není žebrák! Stvořil nás pro sebe - tedy pro největší myslitelné blaho a štěstí. Je ale nutné - řečeno obrazně - vytáhnout ze své garáže starou Škodovku a umístit tam zbrusu nového Favorita. Jestliže ale někdo udělá nepvěřitelnou věc: natolik miluje starou Škodovku, že nechává nového Favorita na sněhu a dešti, pak je to obraz mnohého křesťana, který takto zachází s duchovními dary.

Bůh nás vede skrze očistu o d n á s s a m o t n ý c h stále víc a více. Postupně odkládáme řadu přání ba i potřeb. Pocity se stávají stále povrchnějšími - ve smyslu nezávislosti na nich. Postupně má dojít k tomu, co vyjádřila sv. Terezie Veliká lapidárně dvěma slovy "Basta Dio!", t.j. "Bůh stačí!" Jenže to trvá dlouhé roky. Jestliže bychom chtěli Boha uchvátit naráz, "přes nos", jestliže bychom chtěli být rychle zbaveni sami sebe, pak vezme, že u díla je ďábel.

V této fázi očisty se objevuje často bolestná vzpomínka na Boha . Nejde o nic špatného, spíše je to výraz b á z n ě B o ž í .

Tehdy je dobré opakovat si Jeremiášova slova :

"Uzavřu s nimi /s Izraelem/ věčnou smlouvu a nepřestanu jim prokazovat dobro. Do jejich srdcí dám bázeň přede mnou, aby ode mne neodstupovali..."

Bůh nás neopustí - i s námi uzavřel věčnou smlouvu /v Krvi Kristově/, - neodvrátí se od nás , nepřestane nám prokazovat dobro... Tato bázeň Boží je důležitá proto, že brání, abych opustil Boha. /Má totiž kořen v lásce k Bohu!/. Ovšem bolest to je!

Sv.Kateřina Sienská píše ve své knize "Dialog s Kristem" :

"Stáhnu se od velmi nedokonalé duše, aby poznala své hříchy a uznala je. Když se totiž cítí být obrána o útěchu, pocituje velikou bolest, cítí se slabá a nejistá, nakloněná k ztrátě odvahy. A tato zkušenost jí dává poznat kořeny sobectví, které v ní ještě vězí."

Úspěch v duchovním životě proto zaručuje poznání o vypáhlosti, která je průvodním znakem očisty. Kdo o tom neví, je v nebezpečí,

že se dostane do duchovní krize jím zaviněné. Ptát se v situaci vyprahlosti po povolání - k víře, ke kněžství, k duchovnímu stavu - svědčí o hrubé neznalosti vývoje duchovního života. /Viz příklad novice na str. DŽ V. 9!/. Je-li člověk v podobné krizi víry, nemá klást otázky, je-li či není-li povolán, ale má vědět, že jde o nutnou o č i s t u l á s k y k B o h u . K tomu opět sv. Kateřina Sienská:

"Mnozí přijdou do krize povolání a zůstanou trčet ve vlažnosti; zůstanou pozadu ti, co nepoznali navštívení Páně".

Mučednictví mnoha i svatých duší - především řeholnic - má zdroj v tom, že jím nikdo nevysvětlil smysl vyprahlosti a nutil je, aby setrvali na zatím nejvyšš dosaženém stupni duchovního života. Jako názorný příklad se uvádí případ sv. Terezie Veliké: její zpovědník ji radil, že došla-li k modlitbě mlčení, nesmí se více jinak modlit. To je nesprávné, protože v š e c k y druhy modlitby jsou na místě a v situaci vyprahlosti se všechny vzájemně prolínají: modlitba ústní, rozjímavá, vnitřní, z níž plyne t.zv. "zasaženost" Bohem, afektivní, mlčení. Proč tomu tak je? Protože nejde o t r v a l ý stav! Jde přece o život! Ovšem platí tu zásada, o níž byla již dříve řeč: Jakmile se při oblibené modlitbě anebo modlitbě služebnostní /růženec, breviář/ dostaví stav mlčení, jakmile slova nic neříkají, pak m u s í m dát přednost tomuto mlčení - jinak vlastní modlitbu ničím. /Viz DŽ V., str. 11! - úryvky sv. Jana z Kříže/.

V době úplné vyprahlosti zasahuje věřícího hluboce sklon m í l o - v a t B o h a. Nemůže proti tomu nic dělat - podobně, jako když je zasažen hlubokou partnerskou láskou. Nemůže ale přitom dělat nic, co by mu přinášelo radost. Jde jen o hluboký sklon milovat, bez afektů /neboť tento sklon milovat je hlubší než každý afekt/.

Je-li tato láska pravá a nefilmovaná, nepředstíraná, musí se stát nutně láskou ú č i n n o u. Souhlasím tak s Boží vůlí, chci konat j e n tuto vůli. Chci se zbavit všeho, co mne dělá otrokem sobectví, smyslnosti pýchy. Chci přijímat zkoušky a útěchy jen pokud chce Bůh, abych je přijímal. Chci být věrný tam, kde jsem byl dříve nevěrný atd.atp. Konečně zní z mých úst opravdově prosba Otčenáše: "Buď vůle t v á !"

V této situaci dává sv. Terezie Veliká konkrétní rady /z nichž si ovšem musí věřící vybrat pro sebe nejvhodnější/: modlit se velmi pomalu Otčenáš a zastavit se u některé z jeho proseb, která nás v té chvíli oslovila, a rozjímat o ní. Pod vlivem Ducha svatého

se v nás rozhojňují základní ctnosti - víra, naděje, láska - a začíná t.zv. osvětlná cesta jako příprava na pozdější modlitbu klidu, mlčení. - Podobně lze tak rozjímat o tajemstvích Nejsv. Trojice, o Mystickém Těle Kristově, o společenství svatých a pod. Jaký je účel takového počínání? Stále niternější společenství s Ježíšem Kristem - viz jeho podobenství o vinném kmeni a rato- lestech. Stále více se připodobňujeme tomu, koho milujeme. /To platí stejně jako v pravém partnerství: partneři jsou si stále více vnitřně - a zhusta i navenek - podobní/.

V této fázi duchovního vývoje nabývá na důležitosti ten druh modlitby, která se nazývá j e d o d u c h o u, prostou. V ní se říká málo slovy mnoho. Sem patří modlitby t.zv. střelné, např. "Ježíši, miluji tě". Namísto dřívějších dlouhých modlitebních vět teď stačí jen pár slov, ba jen jediné slovo. Podobá se to "dýchá- ní" duše. Tu lze už mluvit o onom "spočívání v Bohu" /viz Ž 130!/. K tomu říká dominikán G.Lagrange:

"Vírou a nadějí vdechuje duše pravdu a vydechuje lásku. Prostě miluje Boha. Co dostává od Boha za milosti, to mu vrací lás- kou a adorací /klaněním/."

K tomu je třeba připojit Bossuetova slova, uvedená na str.2 DŽ III. o tom, že "milost jednoduchosti" - prosté modlitby - "nedosáhneme spekulací, nýbrž velikou čistotou srdce" ! A i když připustíme, že Bossuetova dikce je poplatná teologii minulého století, takže výraz "sebezňavování" čpí odporem k vešdejšímu bytí - jakoby snad šlo o něco méněcenného v porovnání s vizí duchovního spojení s Bo- hem - jde o pravdu, k níž ovšem nutno dodat, že tento výraz -ipo- dobné - chápe jako negativní jen ten, u něhož očišťování nepřed- chází láska k Bohu. Jde o stále týž problém farizeů/ Pán Ježíš jim nevytýkal jejich horlivost v důsledném plnění Božího zákona /byli totiž přesvědčení, že plnění tohoto zákona dosáhnou svatostí/, nýbrž to, že plnění zákona kladli p ř e d pravé obrácení. Neboť Bůh nechce především naše skutky, nýbrž n á s s a m o t n é ! Je tomu podobně jako v pravém manželství: nejsou prvořadě skutky, jimiž oblažují manžela, nýbrž fakt, že je dělám proto, že ho bez- mezně miluji, že bez něho nemá můj život pravý smysl.

Proto platí v duchovním životě: Jakmile nechci opustit sám sebe pro Boha, ztrácím nezměřitelně mnoho, okrádám se sám o neuvěřitel- ná dobra. Věrnost, s níž krok za krokem odkládáme sebe, nás při- pravuje pro vynikající způsob vnitřní modlitby. Toto "odkládání sebe" není ale třeba vyhledávat. Stačí jen přijímat to, co přináší

den. Jsme-li v tomto směru vnímaví, zakusíme nesmírně očišťující chvíle. Podobá se to osvěžující koupeli člověka, který do ní vstoupil zalitý potem a pokrytý špínou. Co do výsledku je závažné očišťování, působení lidmi. /A i naše zkušenost potvrzuje, že právě o tento druh očisty není nouze!/ K této očiště dodává BOSSUET:

"Osvícená duše oceňuje velmi vysoko, připustí-li Bůh, aby byla vyzkoušena tvory, přemožena pokušením a opuštěností; je to pro ni velice dobré. Také očista v očistci skrze utrpení, jímž musí duše projít, je následována osvětlením, klidem a radostí ze spojení s Bohem."

/To, o čem tu mluví Bossuet, je p ř e d- podmínkou pro osvětlení./ Pro lidi ve světě se odehrává toto očišťování - jak řečeno - především v mezilidských vztazích. Ale platí to stejně i o životě v klášterních komunitách. Neschopnost zabývat se Bohem je častým zjevem u lidí, kteří jsou plně zaujati jen světskými zájmy, kteří vykazují sklon k žárlivosti, závisti, k pocitům ukřivdnosti, nespravedlnosti, nelásky, kteří jsou sebe-vztahovační.

Kritizujeme-li během dne autoritu - představené, rodiče - sotva najdeme přes nejlepší snahu večer kontakt s Bohem v modlitbě.

Proto je tak nutné odbourat nezřízené sklony, aby v nás zaujímala přední místo láska a abychom se tak mohli snadno povznést k Bohu. Jestliže děláme přes den to, co máme dělat při každé mši svaté, t.j. pozvedat srdce k Bohu /"Vzhůru srdce" není proto žádným prázdným sloganem, ale předpokladem pro důstojné slavení eucharistie!/, budeme s to se večer setkat s Bohem.

Sam patří zákonitě a ovládání jazyka, cvičení se v mlčení. Není totiž prakticky možné vést přes den jen výlučně navenek obárcený život a pak chtít večer provozovat hlubokou vnitřní modlitbu. Ovšem mlčení, o němž je tu řeč, není "na rozkaz"! Vyplývá z ryzí touhy po Bohu, po setkání s ním v účinné modlitbě, vyplývá z jasného přesvědčení, že je nutné přivést nezřízené sklony k umlčení, chceme-li naslouchat Mistru, který nekřičí, ale mluví tiše.

Podobně, jako den co den provozujeme hygienu těla, neměli bychom zapomínat na hygienu m y s l i : potlačovat nepořádek v životě smyslů, vyhazovat z mysli všecko negativní, neslučitelné s Duchem Pravdy, moudrosti a prozíravosti.

Jde - jak v celém duchovním životě - o s p o t á n n í proces, ne o křeč. Ovšem: musíme říci k tomu "pasivnímu" opracovávání Bohem své "fiat". Tato v z d á l e n á příprava /=přes den/ je důležitější než bezprostřední příprava k setkání s Bohem v modlitbě.

S požadovanou vytrvalostí získáme všechno - bez ní ztratíme všechno. Tato vytrvalost se musí projevovat zvláště

1. v bezmené důvěře v Boha a
2. v pokorném nechávání se vést po cestě, kterou pro nás vyvolil Bůh.

V údobí vyprahlosti jsme snadno nakloněni tvrdit: "Vnitřní modlitba není nic pro mne! Nejsem pro ni prostě stavěn. Tu může dosáhnout jen mnich či řeholnice, kteří si žijí pěkně odloučení od světa, bez starostí o rodinu a věci tohoto světa!" - Bůh povolává všech-ny k této modlitbě! Že tomu tak je, k tomu stačí otevřít evangelium sv. Jana, kde ve 4.kapitole čteme o setkání Pána Ježíše se Samaritánkou u Jakubovy studně /Jan 4,7 násl./. Když Ježíš žádá, aby mu žena dala napít, podivuje se tato nad tím, protože stýkat se Samaritány bylo pro pravověrného Žida nepřipustné. Na to jí říká Pán podivnou větu: "Kdybys znala Boží dar a toho, kdo ti říká: 'Dej mi pít', spíše bys ty poprosila jeho, aby ti dal živo u vodu." A když žena namítá, že Ježíš nemá vědro a tudíž ji nemůže vodu načerpat, pokračuje Pán: "Každý, kdo se napije této vody, bude zase žíznit. Kdo se ale napije vody, kterou mu dám já, nebude žíznit na věky, ale voda, kterou mu dám já, se v něm stane pramenem vody vyvěrající k věčnému životu." - K tomu lze připojit verše 37-8 ze 7.kapitoly téhož evangelia: "Žízní-li kdo, ať přijde ke mně a pije. Potečou z jeho nitra proudy živé vody." To řekl o Duchu, jehož se mělo dostat těm, kdo v něho uvěřili - vysvětluje evangelista. Pramen živé vody, o níž mluví Jan, když tak volně cituje Starý zákon /Izaiáš, Joel/, je Duch svatý, který je nám dán s vlitou láskou. Tato láska nás pojí s Pánem. Duch je nám dán jako vnitřní učitel a těšitel, abychom mohli proniknout do vnitřního pravého, život dávajícího smyslu evangelia, abychom tak okusili vnitřní smysl evangelia. Proto bez vnitřní modlitby nelze porozumět Písmu svatému; vnitřní modlitba uvolňuje prostor pro Ducha Božího. Cílem duchovního snažení, důsledkem třetího obrácení je mít Ducha, "aby nás naučil všemu a připomenul nám všechno, co řekl Pán" /Jan 14,26/. Tohle se uskutečnilo - jak známo - o prvních Letnicích, ale platí to stále! Proto napsal sv. Jan ve svém 1. listě "Vy máte Ducha svatého, kterého dává Svatý, a víte všechno" /2,20/. A Pavel napsal Římanům: "Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán" /3,5/.

Tak se Duch svatý stává naším vnitřním Učitelem a Mistrem a pře-

dává nám své dary: jsou to zůstávající vlité způsobilosti, které zajišťují, že jsme Bohem použitelní /v plánu spásy/. Tyto způsobilosti rostou láskou, kterou se vyznačuje Duch svatý jakožto o s o - b a. Proto je třeba mít výše zmíněnou vytrvalost v důvěře v Boha a ve Svatého Ducha, kterého nám Pán poslal, a v Boží vedení cestou, kterou pro nás vybral Bůh.

Toto vedení Boží je zcela o s o b n í. Jsme-li věrni Bohu, můžeme dospět - podle sv. Tomáše Akv. - k nazírání na něho, a to pozvolna, v zrcadle věcí, které vnímáme smysly. K tomuto nazírání můžeme dospět t r o j í m p o h y b e m: 1. p ř í m ý m, 2. s p i r á l o - v i t ý m a 3. k r u h o v i t ý m. Sv. Tomáš Akv. přirovnává 2. pohyb k letu skřivana, který - jak známo - stoupá spirálovitě stále výš a výš; v případě věřícího dochází k "stoupání" od jedné myšlenky k druhé, od jednoho podobenství k druhému. - 3. pohyb přirovnává sv. Tomáš k letu orla, který se pohybuje v kruzích ve stejné výšce; v případě věřícího dochází k nasměrování na samotného Boha a na způsob letu orla se stále znovu vrací k myšlence na Boží dobrotu. Dobře ví, že má všechno od Boha, že je stále Bohem obdáván a tak poznává nejvyšší Dobro, k němuž všechno směřuje. /O těchto "třech pohybech" mluví i sv. Terezie Veliká a sv. František Saleský./